

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Anarşizm Serisi

SOSYALİSTLERLE ANARŞİSTLERİN İLİŞKİSİ

Benjamin TUCKER

Çeviri
Gökçe Metin

dece
kitaplığı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Anarşizm Serisi

SOSYALİSTLERLE ANARŞİSTLERİN İLİŞKİSİ

**Benjamin
TUCKER**

,

Çeviri
Gökçe Metin

gece
kitaplığı

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Karaf Ajans

Birinci Basım / First Edition • © EYLÜL 2020
ISBN • 978-625-7243-38-4

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation can not be shown without the source, reproduced in
any way
without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çak-
mak 1. Sokak
Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR
Telefon / Phone: +90 312 384 80 40
web: www.gecekitapligi.com
e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

Anarşizm Serisi

SOSYALİSTLERLE ANARŞİSTLERİN İLİŞKİSİ

**Benjamin
TUCKER**

Çeviri
Gökçe Metin

gece
kitaplığı

Sosyalistlerle Anarşistlerin İlişkisi

Muhtemelen hiçbir ajitasyon, ne yeni üyelerinin sayısı ne de etki alanı bağlamında Modern Sosyalizmin büyüklüğüne erişmemiş, aynı zamanda yalnızca düşmanca ve kayıtsız olanlar tarafından değil, arkadaş canlısı olanlar tarafından hatta büyük yandaşlar kitlesi tarafından da bu kadar az ve yanlış anlaşılmamıştır. Gelenen bu talihsiz ve oldukça tehlikeli nokta kısmen (bu kadar kaotik bir şey akım olarak nitelendirilebilirse) bu akımın dönüştürmeyi amaçladığı insan ilişkilerinin hiçbir özel sınıf ya da sınıfları değil tüm insanlığı kapsadığı gerçeğinden, kısmen bu ilişkilerin doğasının herhangi bir özel reformun ilgilenme çağrısı yapıldığı ilişkilerden sonsuz ölçüde daha çeşitli ve karmaşık olduğu gerçeğinden ve kısmen de toplumun büyük şekillendirici güçlerinin, bilgi ve aydınlanma kanallarının

neredeyse yalnızca anlık maddi ilgileri Sosyalizmin emeğin kendi hâkimiyetine geçmesi gerektiği yönündeki temel iddiasına karşı olanların kontrolü altında olduğu gerçeğinden kaynaklanır.

Sosyalizmin önemini, prensiplerini ve amaçlarını yaklaşık olarak dahi kavradığı söylenebilecek neredeyse biricik kişiler, Sosyalist güçlerin uç kanatlarının baş liderleri ve belki de birkaç para kralıdır. Bu son dönemde hatiplerin, profesörlerin ve satır başına ücretle çalışan yazarların oldukça popüler bir ilgi alanı olmuş ve büyük oranda bundan yola çıkarak yaptıkları üzücü çalışma, bunu değerlendirme kapasitesi olanlarda küçümseme ve acıma duyguları uyandırmıştır. Orta derecede Sosyalist bölgelerde öne çıkanların bunların neyle ilgili olduğunu bütünüyle anlamamaları bulundukları konumda açıkça görülebilir. Şayet anlıyor olsalardı, tutarlı, mantıklı düşünürler olsalardı, Fransızların sonuç insanı dedikleri insanlardan olsalardı, yetileri onları uzun zaman önce ya bir uca ya diğerine sürüklemiş olurdu.

Çünkü bugün değerlendirilen büyük ordunun iki ucunun, yukarıda anıştırıldığı üzere emeğin kendilerinin tasarrufunda olması gerektiğine dair ortak iddiayla birleştirilmiş olsalar da temel sosyal eylem prensipleri ve amaçlanan hedeflere ulaşma yöntemleri bağlamında birbirlerine, ortak düşmanları olan var olan topluma karşı olduklarından daha bütüncül olarak karşı oluşları

merak uyandıran bir gerçektir. Çatışmalarının tarihi neredeyse insanın dünyadaki varoluş tarihi kadar eski olan iki prensip üzerine kuruludurlar ve var olan toplumun destekçileri dâhil aradaki tüm taraflar aralarındaki bir uzlaşa üzerine kuruludur. Dolayısıyla şeylerin mevcut düzenine yönelik herhangi bir zekice, kökleşmiş karşıtlığın bu uçlardan ya biri ya diğerinden gelmesi gerektiği açıktır, zira başka herhangi bir kaynaktan gelen herhangi bir şey, devrimci nitelikte olmanın ötesinde, ancak bugün Modern Sosyalizme gösterilen ilgiyi kendine çekmekte oldukça başarısız olacak bu türden suni bir değişikliğin doğasında olabilir.

Gönderme yapılan iki prensip Otorite ve Özgürlüktür ve birini ya da diğerini bütünüyle ve kşulsuzca temsil eden iki Sosyalist düşünce okulu sırasıyla Devlet Sosyalizmi ve Anarşizmdir. Bu iki okulun ne istediğini ve bunu elde etmek için nasıl bir yöntem önerdiklerini bilen Sosyalist hareketi anlayacaktır. Zira, daha önce de belirtildiği gibi, nasıl Roma ve Mantık arasında bir orta nokta yoksa, Devlet Sosyalizmi ve Anarşizm arasında da bir orta nokta olmadığı söylenebilir. Aslında düzenli biçimde Sosyalist güçlerin merkezinden kaynaklanan ve onları solda ve sağda toplayan iki akım vardır ve şayet Sosyalizm varlığını sürdürecektse, bu ayrılık hareketi tamamlandıktan ve iki taraf arasındaki mevcut düzen bütünüyle yok edildikten sonra nihai ve daha şiddetli bir çatışmanın gerçekleşmesi olasılıklar arasındadır. Bu durumda sekiz saat çalışanların

tümü, tüm sendikacılar, tüm Emek Şövalyeleri, tüm toprak istimlakı taraftarları, tüm paracılar, kısaca büyük Emek ordusuna ait pek çok taburun tüm üyeleri eski görevlerini bırakmış olacak ve taraflardan birini seçmeleriyle birlikte savaş başlayacaktır. Bu yazıda Devlet Sosyalistleri ve Anarşitler için nihai zaferin ne anlama geleceği kısaca ifade edilmeye çalışılacaktır.

Ancak bunu zekice yapmak için öncelikle ikisinin de ortak zeminini, ikisini de Sosyalist yapan özellikleri betimlemeliyim.

Modern Sosyalizmin prensipleri, Adam Smith'in "Ulusların Zenginliği" kitabında ortaya koyduğu prensipten yapılan mantıklı çıkarımdır-bu çıkarım, emeğin bedelin gerçek ölçüsü olduğudur. Fakat Adam Smith, bu prensibi oldukça net ve kısaca ifade ettikten sonra, bedeli aslında neyin ölçtüğünü, dolayısıyla bugün zenginliğin nasıl bir dağılımının olduğunu göstermeye kendini vakfetmek adına bu konuyla ilgilenmeyi tamamen bırakmıştır. Kendisinin döneminden bu yana neredeyse tüm iktisatçılar işlevlerini endüstriyel ve ticari aşamalarıyla toplumun olduğu gibi betimlenmesiyle sınırlandırarak onun izini sürmüştür. Öte yandan sosyalizm işlevini toplumun olması gerektiği gibi betimlenmesine ve toplumun olması gereken şey olmasını sağlamanın araçlarının keşfine kadar genişletir. Smith'in yukarıda ifade edilen prensibi ortaya koymasından yarım yüzyıl ya da daha uzun bir süre sonra, Sosyalizm onun bıraktığı yerden devam etmiş ve

mantıklı sonuçlara kadar izini sürmekle onu yeni bir ekonomik felsefenin temeli haline getirmiştir.

Bu üç farklı ulustan üç farklı kişi tarafından üç farklı dilde yapılmış görünüyor: Amerikalı Josiah Warren, Fransız Pierre J. Proudhon ve Alman Yahudi Karl Marx. Warren ve Proudhon'un elde ettikleri sonuçlara yardım almaksızın ulaşmış oldukları kesindir; fakat Marx'ın ekonomik fikirleri için Proudhon'a çok borçlu olup olmadığı sorgulanabilir. Bu ne şekilde olmuş olursa olsun Marx'ın fikirleri sunumu pek çok açıdan yalnızca kendisine aitti ve özgün olmanın saygınlığını hak ediyordu. Bu ilginç üçlünün çalışmalarını neredeyse eşzamanlı olarak gerçekleştirmiş olmaları Sosyalizmin yaklaşmakta olduğuna ve bu yeni düşünce okulu için zamanın ve koşulların uygun olduğuna işaret eder gibidir. Zamanın önceliği söz konusu olduğunda, saygınlığa sahip olan bir Amerikalı olan Warren gibi görünür- bu, ithal edilmiş bir akım olarak

Sosyalizme karşı nutuk çekmeye çok meraklı olan, meydan okuyan hatiplerin bilmesi gereken bir gerçektir. Bu Warren aynı zamanda en saf devrimci kanını taşır, çünkü Bunker Tepesi'nde düşen Warren'in soyundan gelmektedir.

Smith'in emeğin, bedelin gerçek ölçüsü olduğu prensibinden ya da Warren'ın ifade ettiği biçimiyle maliyetin bedelin uygun sınırı olduğu prensibinden yola çıkarak, bu üç adam şu çıkarımları yapmıştır: emeğin doğal karşılığının ürünü olduğu; bu karşılığın ya da ürünün tek gelir kaynağı olduğu (elbette armağan, miras, vb. hariç tutularak), başka herhangi bir kaynaktan gelir elde eden herkesin bunu dolaysız ya da dolaylı olarak emeğin doğal ve adil karşılığından edindiği; bu edinim sürecinin genel olarak üç biçimde, faiz, kira ve kâr olarak gerçekleştiği; bu üçünün tefecilik üçlüsünü oluşturduğu ve basitçe, sermayenin kullanımı için vergi almanın farklı yöntemleri olduğu; sermayenin basitçe hâlihazırda ödemesi bütünüyle yapılmış olan birikmiş emek olduğu, emeğin bedelin tek temeli olduğu prensibine dayanarak kullanımının karşılıksız olması gerektiği; sermaye borç veren kişinin yalnızca bunun tam karşılığını geri alma hakkı olup daha fazlasına hakkının olmadığı; bankacının, hissedarın, mülk sahibinin, üreticinin ve tüccarın emekten yüksek faiz elde edebilmesinin tek nedeninin bunların ardında yasal ayrıcalık ya da tekel olduğu gerçeği oluşu ve emeğin tüm ürününün ya da doğal ücretinin keyfini güvenceye almanın tek yolunun tekeli yıkmak oluşu.

Warren, Proudhon ya da Marx'ın tam olarak bu sözcükleri kullandıkları ya da bu düşünce çizgisinin izini sürdükleri çıkarımı yapılmamalıdır, fakat bu yeterince mutlak biçimde üçünün de neyi temel aldığına ve üçünün de ortak olarak ulaştığı sınıra kadar önemli düşüncelerine işaret eder. Yanı sıra, bu insanların konumlarını ve argümanlarını yanlış biçimde ifade etmekle suçlanmamak adına, bunları kapsamlı olarak incelemiş olduğumu ve keskin, canlı ve empati içeren bir karşılaştırma ve karşıtlık oluşturmak için, düşüncelerini, sıklıkla kendime ait bir düzen ve anlatım biçimiyle yeniden düzenlemeye cüret ettiğimi, fakat bunu yapmakla herhangi bir önemli ayrıntıya ilişkin olarak onları yanlış temsil etmemiş olmaktan memnun olduğumu önceden belirtmem iyi olabilir.

Yolları bu noktada -tekelin kırılmasının gerekliliği noktasında- ayrıldı. Burada yol çatallandı. Ya sağa ya da sola yönelmeleri gerektiğini, ya Otoritenin ya da Özgürlüğün izini sürmeleri gerektiğini gördüler. Marx bir yöne, Warren ve Proudhon diğer yöne gittiler. Bu şekilde Sosyalizm ve Anarşizm doğdu.

Dolayısıyla öncelikli olan, tüm insan işlerinin bireysel seçimden bağımsız olarak hükümet tarafından yönetilmesi gerektiği doktrini olarak tanımlanabilecek olan Devlet Sosyalizmi idi (Bu cümlede kaynak metinde dilbilgisel bir sorun var kontrol edilmeli.) Kurucusu olan Marx, sınıf tekelini ortadan kaldırmanın tek yolunun

Devletin elindeki tek bir büyük tekelde, tüm endüstriyel ve ticari çıkarları, tüm üretim ve dağıtım araçlarını merkezileştirmek ve ortadan kaldırmak olduğu sonucuna vardı. Hükümet bankacı, üretici, çiftçi, nakliyecisi ve tüccar olmalı ve bu yetkilerinde hiçbir rakibi olmamalıydı. Toprak, araç gereçler ve tüm üretim araçları bireylerin elinden alınarak herkesin malı haline getirilmeliydi. Bireye ait olan yalnızca tüketilecek ürünler olabilir, bunların tüketim yöntemleri değil. Bir insan kıyafetlerine ve yiyeceğine sahip olabilir, fakat gömleklerini yapan dikiş makinesine ya da patateslerini çıkaran küreğe sahip olamazdı. Ürün ve sermaye temelde farklı şeylerdir; ilki bireylere, ikincisi topluma aittir. Toplum kendisine ait olan sermayeyi, yapabiliyorsa oyla yapamıyorsa devrimle elde etmelidir. Bu sermayeye sahip olduğunda da, çoğunluk prensibiyle onu Devlet aracılığıyla yönetmeli, üretim ve dağıtımda işlevselleştirmeli, tüm bedelleri içerdiği emek oranında sabitlemeli ve fabrikalarında, çiftliklerinde, mağazalarında, vb. bulunan herkesi çalıştırmalıdır. Ulus büyük bir bürokrasiye ve her birey bir Devlet görevlisine dönüştürülmelidir. Her şey maliyet prensibi temel alınarak yapılmalı, insanların kendileri için kâr elde etme yönünde bir saikleri olmamalıdır. İnsanlar sermaye sahibi olamaz ve hiç kimse bir başkasının hatta kendisinin dahi işvereni olamaz. Herkes bir ücret alıyor olacak ve devlet de ücreti veren tek mercii olacaktır. Devlet için çalışmayacak olan kişi açlıktan ölmeli ya da daha yüksek ihtimalle

hapse girmelidir. Tüm ticaret özgürlüğü ortadan kalkmalıdır. Rekabet bütünüyle ortadan kaldırılmalıdır. Tüm endüstriyel ve ticari aktiviteler tek bir büyük, olağanüstü, geniş kapsamlı tekele odaklanmalıdır. Tekellerin çözümü tekeldir.

Karl Marx'tan uyarlandığı biçimiyle Devlet Sosyalizmi'nin ekonomik programı bu şekildedir. Büyüme ve ilerleyişinin tarihi burada anlatılamaz. Bu ülkede, bunu savunan taraflar Karl Marx'ı savunur görünen Sosyalist İşçi Partisi, Edward Bellamy aracılığıyla Karl Marx'ın izini süren Ulusalcılar ve İsa aracılığıyla Karl Marx'ın izini süren Hristiyan Sosyalistlerdir.

Bu Otorite prensibi ekonomik alanda benimsendiğinde başka hangi uygulamaları geliştireceği oldukça açıktır. Bu tüm bireysel yönetimlerin büyük çoğunluğu tarafından mutlak biçimde kontrol edilmek anlamına gelir. Devlet Sosyalistleri aslında bireye bugün sahip olduğundan çok daha büyük bir özgürlük verileceğini ifade etmelerine karşın, bu türden bir kontrolün olduğunu da hâlihazırda kabul etmişlerdir. Fakat özgürlük bireye ancak verilebilecek bir şeydir; bireyin kendisi özgürlüğe sahip olduğunu iddia edemez. Mümkün olan en büyük özgürlüğün garantilenmiş eşitliği üzerine kurulu hiçbir toplum olamaz. Var olabileceği biçimiyle bu türden bir özgürlük katlanmayla var olabilir ve her an elinizden alınabilir. Kurumsal garantiler hiçbir işe yaramayacaktır. Sosyalist bir devletin anayasasında tek bir madde olacaktır: “Çoğunluğun hak-

kı mutlaktır.”

Ancak Devlet Sosyalistlerinin bu hakkın bireyle ilişkili konularda, hayatının daha yakın ve özel ilişkilerinde kullanılmayacağı iddiası hükümetlerin tarihinden doğmaz. Kendine katkı sağlamak, alanını genişletmek, kendisi için belirlenen sınırları aşmak, her zaman gücün eğilimi olmuştur ve bu türden bir aşmaya direnme alışkanlığının güçlendirilmediği ve bireye haklarını kıskanmanın öğretilmediği yerde, bireysellik yavaş yavaş ortadan kalkar ve hükümet ya da Devlet her şeye dönüşür. Kontrol doğal olarak sorumluluğa eşlik eder. Dolayısıyla toplumu bireyin sağlığından, zenginliğinden ve bilgeliğinden sorumlu tutan Devlet Sosyalizmi sisteminde, toplumun, çoğunluk ifadesiyle sağlık, zenginlik ve bilgeliğin koşullarını buyurmakta gittikçe daha fazla ısrar edeceği, dolayısıyla bireysel bağımsızlığı ve bununla birlikte tüm bireysel sorumluluk duygusunu zayıflatacağı ve nihayetinde yok edeceği açıktır.

Dolayısıyla Devlet Sosyalistleri ne iddia ederse ya da reddederse etsin, sistemleri, benimsenmesi durumunda, herkesin maddi katkı sağlaması gerekeceği ve herkesin önünde diz çökmek zorunda olacağı bir Devlet diniyle, uygulayıcılarının hastaları şaşmaz biçimde tedavi etmek zorunda olduğu bir Devlet tıp okuluyla, herkesin neyi yemesi ve yememesi, içmesi, giymesi ve yapması gerektiğini buyuran bir Devlet hijyen sistemiyle, suçu cezalandırmakla yetin-

meyip çoğunluğun ahlak bozukluğu olduğunda karar kıldığı şeyleri yasaklayacak bir Devlet ahlak ilkesiyle, tüm özel okulları, akademileri ve kolejleri ortadan kaldıracak bir Devlet. öğretim sistemiyle, tüm çocukların kamu idaresiyle birlikte büyütülmesi gereken Devlet bakımevleriyle ve son olarak, Devletin yasaklaması durumunda hiçbir erkek ve kadının çocuk sahibi olmasına izin verilmeyecek ve Devletin emretmesi durumunda hiçbir erkek ve kadının çocuk sahibi olmayı reddedemeyeceği “stirpiculture” (ç.n.: özel soyların ya da ırkların mensuplarının doğum yapması) ya da bilimsel doğum amaçlı Devlet ailesiyle sonuçlanmaya mahkumdur. Böylelikle Otorite zirve noktasına ulaşacak ve tekel en yüksek güce eriştirilecektir.

Mantıklı Devlet Sosyalistinin ideali, Karl Marx’ın seçtiği yolun sonundaki hedef budur. Şimdi diğer yolu, özgürlüğün yolunu seçen Warren ve Proudhon’un izini sürelim.

Bu bizi, insanlara ilişkin her şeyin bireyler ya da gönüllü birlikler tarafından yönetilmesi ve Devletin feshedilmesi gerektiği yönündeki doktrin olarak tanımlanabilecek Anarşizme götürür.

Warren ve Proudhon, emek için adalet arayışlarını sürdürürken sınıf tekelleri engeliyle karşılaştıklarında bu tekellerin Otoriteye dayalı olduğunu gördüler ve yapılması gereken şeyin bu Otoriteyi güçlendirmek, dolayısıyla tekeli evrensel hale getirmek değil, tekelin antitezi olan rekabeti evrensel hale getirerek zıt prensip olan Özgürlüğe tam kontrolü vermek olduğu sonucuna vardılar. Rekabette fiyatların üretimin emek maliyetiyle büyük eşitlikçisini gördüler. Bu anlamda iktisatçılarla hemfikirler. Dolayısıyla sorguları kendini doğal biçimde neden tüm ücretlerin işgücü maliyetine girmediği; emek yoluyla olan dışında gelirlere nerede ihtiyaç duyulduğu, kısaca faizi, kirayı ve kârı alan kişi olan tefecinin neden var olduğu şeklinde sunuldu. Cevap rekabetin mevcut tek taraflılığında bulundu. Sermayenin yasamayı imalat işçiliğinde sınırsız rekabete olanak sağlanacağı biçimde yönettiği, böylelikle ücretleri açlık sınırına ya da buna uygulanabilir ölçüde yakın bir noktaya çektiği, dağılımsal emeğin ya da esnaf sınıfların emeğinin sağlanmasında büyük bir rekabete olanak sağlandığı, böylelikle eşyaların ücretlerinin değil, tüccarların bunlar üzerinden sağladığı gerçek kârların tüccarların çalışması için bir şekilde adil ücretlere yaklaşan bir seviyeye çekildiği, fakat hem üretici hem dağılımsal işçiliğin başarı

güçleri için bağımlı oldukları yardım üzerinden sermaye temin edilmesinde neredeyse hiçbir rekabete izin verilmediği, dolayısıyla paradan, ev kirasından ve arazi kirasından elde edilen kârın insanların ihtiyaçlarının olanak sağlayacağı kadar yüksek bir noktada tutulduğu anlaşıldı.

Bunu keşfeden Warren ve Proudhon iktisatçıları kendi doktrinlerinden korkmakla suçladılar. Manchester insanları tutarsız olmakla suçlandı. Emekçinin ücretlerini düşürmek için onunla rekabet etme özgürlüğüne inanıyorlardı, fakat tefeciliğini azaltmak için kapitalistle rekabet etme özgürlüğüne değil. Serbest piyasa ekonomisi emek olan kaz için oldukça iyi bir sos, fakat sermaye olan erkek kaz için oldukça kötü bir sostu. Fakat bu tutarsızlığın nasıl düzeltileceği, bu erkek kazın bu sosla nasıl sunulacağı, sermayenin maliyetine ya da tefecilik olmaksızın iş adamları ve emekçilerin hizmetine nasıl sunulacağı asıl sorundu.

Marx gördüğümüz gibi bu sorunu sermayenin üründen farklı bir şey olduğunu beyan ederek ve sermayenin topluma ait olduğunu, toplum tarafından sahiplenilmesi ve herkesin çıkarına olacak biçimde işletilmesi gerektiğini ifade ediyordu. Proudhon sermaye ve ürün arasındaki bu ayrıma ironiyle yaklaştı. Sermaye ve ürünün farklı türlerde zenginlikler olmayıp basitçe aynı zenginliğin alternatif koşulları ya da işlevleri olduğunu, tüm zenginliğin sermayeden ürüne ve üründen yine sermayeye aralıksız bir dönüşüm

içinde olduğunu, sürecin kendini sonsuz biçimde tekrar ettiğini, sermaye ve ürünün salt sosyal kavramlar olduğunu, bir kişi için ürün olan şeyin bir başkası için hemen sermayeye dönüştüğünü ve bunun tersinin de gerçekleştiğini, dünyada tek bir kişi olmuş olsaydı onun için tüm zenginliğin hem sermaye hem ürün olacağını, A'nın emeğinin meyvesinin ürünü olduğunu ve bu B'ye satıldığında, (B verimsiz bir tüketici değilse, ki bu durumda bu sosyal ekonominin bakış açısı dışında salt kaybedilmiş bir zenginlik olur) B'nin sermayesine dönüştüğünü, bir buhar makinesinin bir kaban kadar sermaye olduğunu ve bir kabanın da bir buhar makinesi kadar sermaye olduğunu ve ikisinin mülkiyetine de aynı eşitlik yasalarının hâkim olduğunu ifade etti.

Bu ve diğer nedenlerden ötürü, Proudhon ve Warren toplumun sermayeye sahip olması gibi herhangi bir planı onaylayamadıklarını gördüler. Fakat sermaye sahipliğini kamulaştırmaya karşıt olmasına rağmen, bunu azınlığı zenginleştirmek için çoğunluğu yoksullaştırmanın bir aracı olarak kullanmak yerine herkese fayda sağlayacak biçimde kullanarak etkilerini kamulaştırmayı amaçladılar. Işık üzerlerine düştüğünde de, bunun sermayenin doğal rekabet yasasına tabi kılınmasıyla, dolayısıyla kendi kullanımının ücretinin maliyetine çekilmesiyle, yani onu elde tutma ve aktarmanın gerektirdiği harcamaların ötesinde olmayan bir şeyle yapılabileceğini gördüler. Böylelikle Mutlak Serbest Ticaret pankartını astılar; hem evde hem de yabancı ülkelerle

serbest ticaret; Manchester doktrininin mantıklı biçimde yürütülmesi; evrensel kural olarak serbest piyasa ekonomisi. Bu pankart altında, ister Devlet Sosyalistlerinin kapsayıcı tekeli, ister bugün hâkim olan çeşitli sınıf tekelleri oldun tekelere karşı yürüttükleri savaşa başladılar.

İkinciye ilişkin olarak dördünün birincil öneme sahip olduğunu kabul ettiler: para tekeli, arazi tekeli, vergi tekeli ve patent tekel.

Kötücül etkisinin önemi bağlamında ilk sıraya para tekeli yerleştirdiler; para tekeli hükümetin belirli kişilere, ya da belirli türden mülklere sahip olan kişilere sunduğu dolaşım aracının dağıtımını yapma ayrıcalığıdır; bu, bugün bir dolaşım aracı oluşturma girişiminde bulunan herkese yüzde onluk ulusal bir vergiyle ve banknotları para birimi olarak devreye sokmayı ceza gerektiren bir suç haline getiren Devlet yasalarıyla dayatılan bir ayrıcalıktır. Bu ayrıcalığa sahip olanların faiz oranını, ev ve binaların kira oranını ve eşyaların fiyatlarını (ilkini doğrudan, ikinci ve üçüncüsünü dolaylı yoldan) kontrol ettiği iddia edilir. Çünkü, der Produhon ve Warren, şayet bankacılık işi herkes için serbest hale getirilmiş olsaydı, rekabet borç vermenin ücretini, istatistiğin yüzde birin dörtte üçünden daha az olduğunu gösterdiği emek maliyetine indirecek kadar keskinleşene dek gitgide daha fazla insan bu işe girerdi. Bu durumda, işlerini kuracakları ve yürütecekleri sermaye için ödemek zorunda oldukları yıkıcı ölçüde yüksek oranların işe gir-

mekten alıkoyduğu binlerce insan önlerindeki güçlüklerin ortadan kalktığını görecektir. Satarak paraya dönüştürmek istemedikleri bir mülkleri varsa, bir banka bunu yüzde birden az bir indirimle, piyasa değerinin belirli bir oranının ödünç verilmesi için teminat olarak kabul edecektir. Mülkleri olmayıp çalışan, dürüst ve becerikli iseler, genel olarak bireysel senetlerinin yeterli sayıda bilinen ve çözümleyici tarafça ciro edilmesini sağlayabileceklerdir; ve bu tür bir yazışma kağıdı üzerinden de bir bankadan, benzer şekilde uygun koşullarla borç alabileceklerdir. Böylelikle faiz birden düşecektir. Bankalar gerçekten de hiçbir şekilde sermaye ödünç veremeyecek, fakat müşterilerinin sermayesi üzerinden, bankaların bilinen ve geniş çapta erişilebilir kredilerinin, müşterilerin bilinmeyen ve erişilir olmayan, fakat eşit ölçüde iyi kredileriyle değişimini, dolayısıyla sermaye kullanımının faizi olarak değil bankaların işletim emeği için ücret olarak yüzde birden daha az olan bir masraf içerecek biçimde iş yapacaklardır. Bu sermaye edinme kolaylığı işe duyulmamış bir ivme kazandıracak, nihayetinde emek için öngörülme- yen bir talep oluşturacaktır- bu, emek piyasası- nın mevcut durumuna tam anlamıyla zıt biçimde, her zaman arzı aşan bir talep oluşturacaktır. Bu durumda Richard Cobden'in, iki emekçi bir işverenin peşine düştüğünde ücretlerin azalacağı, fakat iki işveren bir emekçinin peşine düştüğün- de ücretlerin artacağı sözünün bir örneği görülecektir. Bu durumda emek, ücretlerini dikte etme

konumunda olacak, böylelikle doğal ücretini, tüm ürününü güvenceye alacaktır. Böylece faizi aşağıya çeken darbe ücretleri arttıracaktır. Fakat her şey bundan ibaret değildir. Kârlar da aynı şekilde azalacaktır. Çünkü tüccarlar krediyle yüksek fiyattan satın almak yerine, yüzde birden daha az bir oranla bankalardan para borç alacak, nakit için düşük ücretlerle satın alacak ve buna bağlı olarak müşterileri için ürünlerin fiyatlarını azaltacaktır. Geri kalanlar da ev kirasına yönelecektir. Çünkü ücretiyle kendi evini inşa etmek üzere yüzde birlik bir oranla sermaye ödünç alabilen hiç kimse bundan daha büyük bir oranla bir ev sahibine kira ödemeyi kabul etmeyecektir. Para tekelinin basit ilgasının sonuçlarına ilişkin olarak Proudhon ve Warren'ın iddiaları bu şekildedir.

İkincil öneme sahip olan tekel, kötücül etkileri özellikle temelde İrlanda gibi yalnızca tarımsal ülkelerde görülen arazi tekelidir. Bu tekel hükümetin, kişisel kullanım ve yetiştiriciliğe dayanmayan tapuları yürürlüğe sokmasını içerir. War-

ren ve Proudhon'a göre, arkadaşları bireycileri kişisel kullanım ve toprağın işlenmesi dışında hiçbir şeyde korumadığında, arazi kirasının ortadan kalkacağı, böylece tefeciliğin birden az dayanağı olacağı açıktı. Bugünkü takipçileri, tekele değil özgürlük koşulları altında sürekli minimum eğiliminde olsa da, belirli bir dönem, belki de sonsuza dek var olacak olan toprak ya da alan üstünlüğüne dayanan küçük bir arazi kirası bölüngüsü ölçüsünde dönüştürmeye meyillidir. Fakat ekonomik beceri kiralanmasına yol açan insan becerisi eşitsizliği gibi ekonomik arazi kiralamaya yol açan toprak eşitsizliği de, doğasının farklı ve daha ağır eşitsizliklerin doğabileceği bir mikrop gibi değil daha çok nihayetinde kuruyup düşebilecek çürümekte olan bir dal gibi olduğundan, tefeciliğin en esaslı muhalifi için dahi ciddi bir tehlike nedeni değildir.

Üçüncüsü, vergilendirme cezasıyla üretimi düşük fiyatlar ve uygun koşullar altında yürütenlerin görülmesiyle, yüksek fiyatlar ve elverişsiz koşullar altında üretimin geliştirilmesini içeren vergi tekelidir. Bu tekelin neden olduğu kötülük tefecilikten çok tefeciliğin olmaması olarak adlandırılabilir çünkü emeği, tam olarak sermayenin kullanımı için değil, daha çok sermayenin kötüye kullanımı için ödemeye mecbur kılar. Bu tekelin ilga edilmesi vergilendirilen tüm malların ücretlerinde büyük bir düşüşle sonuçlanır ve bu malları tüketen emekçilerin tasarrufu da, emekçi için doğal ücretini, tüm ürününü güvenceye alma yolunda yeni bir adım olurdu. Ancak

Proudhon, para tekeline önce bu tekelin ilga etmenin acımasızca ve talihsiz bir politika olacağını kabul etmişti; bunun nedeni öncelikle para tekelinin yol açtığı kötücül para kıtlığı durumunun, ithalatın ihracattan fazla oluşuyla ülke dışına para akışıyla yoğunlaşacağı gerçeğiydi; ikinci nedeni de, ülkenin bugün korunmuş endüstrilerde çalıştırılan emekçilerinin, rekabetçi bir para sisteminin yaratacağı doyumsuz emek talebinin faydası olmaksızın, yüzüstü bırakılarak açlıkla yüzleşecek olmasıydı.

Dördüncüsü, mucitleri ve yazarları, insanlardan hizmetlerinin emek olarak karşılığında fazlasını almalarına olanak sağlayacak kadar uzun bir süre rekabete karşı korumayı içeren patent tekeli; diğer bir deyişle bu tekel, belirli kişilere Doğanın yasaları ve gerçekleri kapsamında yıllar boyunca mülkiyet hakkı ve herkese açık olması gereken bu doğal zenginliğin kullanımı için başkalarından haraç alma gücü vermektir. Bu tekelin ilga edilmesi bundan fayda sağlayanları doğal bir rekabet korkusuyla doldururdu; bu rekabet onların hizmetleri için diğer emekçilerin aldığı kadar ücret almakla tatmin olmalarını ve ürün ve çalışmalarını, daha en başta, ticari faaliyet alanlarının rakipler için daha cazip olmayacağı kadar düşük fiyatlarla piyasaya sürerek güvenceye almalarını gerektirecekti.

Bu tekellerin ortadan kaldırılmasını ve onların yerine en serbest rekabetin getirilmesini içeren ekonomik programın geliştirilmesi, yazarla-

rının, düşüncelerinin oldukça temel bir prensip olan bireyin özgürlüğünün, kendisi, ürünleri, ilişkileri ve dışsal otoritenin dikte ettiklerine karşı durma hakkına dayalı olduğu gerçeğini algılamasını sağladı. Sermayenin bireyden alınarak hükümete verilme fikri nasıl Marx'ı hükümeti her şey ve bireyi hiçbir şey kılan bir yola soktuysa, sermayenin hükümetin koruduğu tekellerden alınarak tüm bireylerin kolayca erişebileceği bir yere konuşturılması da Warren ve Proudhon' bireyin her şey, hükümetin hiçbir şey anlamına geleceği bir yola soktu. Şayet bireyin kendini yönetme hakkı varsa, tüm dışsal hükümetler tiranlıktır. Dolayısıyla Devleti ilga etme gerekliliği doğar. Warren ve Proudhon'un varmaya zorlandıkları mantıklı sonuç buydu ve bu siyasal felsefelerinin temel unsuru haline geldi. Bu Proudhon'un Anarşizm adını verdiği doktrindir; Yunancadan türetilmiş bir kelimedir ve genellikle varsayıldığı gibi, mutlak biçimde düzenin yokluğu değil, hakimiyetin yokluğu anlamına gelir. Anarşistler basitçe korkusuz Jefferson yanlısı demokratlardır. "En iyi hükümetin en az yöneten olduğuna" ve en az yöneten hükümetin de hükümet olmadığına inanırlar. Zorunlu vergilendirmeye desteklenen hükümetlerden en basit kişi ve mülkiyeti koruma işlevini dahi sakınırlar. Korumaya, gerekli olduğu sürece, meşru müdafaa için gönüllü birlik ve işbirliğiyle güvenceye alınacak bir şey ya da diğer ticari mallar gibi, en iyi malı en düşük fiyata sunanların satın alınacak bir ticari malı olarak yaklaşırlar.

Onlara göre bireyi talep etmediği ve istemediği bir ihlale karşı bedel ödemeye zorlamak kendi içinde bir ihlaldir. Dahası korumanın piyasada yoksulluktan sonra bir uyuşturucu haline geleceğini ve nihayetinde ekonomik programın hayata geçirilmesiyle suçun ortadan kalkacağını iddia ederler. Onlara göre zorunlu vergilendirme tüm tekellerin hayati prensibidir ve vergi toplayan kişiye, uygun zaman geldiğinde gösterilen pasif, fakat organize direnişin hedeflerine ulaşmada en etkili yöntemlerden biri olduğunu düşünürler. Bu konudaki tavırları, politik ya da sosyal yapıdaki tüm diğer sorulara ilişkin tavırlarının temelini oluşturur. Dinde, kendi görüşleri söz konusu olduğunda ateisttirler, çünkü ilahi otoriteye ve ahlakın dini yaptırımına ayrıcalıklı sınıfların insan otoritesinin hayata geçirilmesi için ortaya koyduğu temel gerekçeler olarak yaklaşırlar. “Şayet Tanrı varsa, insanın düşmanıdır” demiştir Proudhon. Yanı sıra Voltaire’in ünlü “Tanrı olmasaydı, onu icat etmemiz gerekirdi” nüktesine karşılık, büyük Rus Nihilist Mikhail Bakunin, şu karşıt önermeyi getirmişti: “Tanrı var olmuş olsaydı, onu ortadan kaldırmak gerekirdi.” Fakat, ilahi hiyerarşiye Anarşinin zıttı olarak yaklaşırken ona inanmamalarına karşın, Anarşistler ona inanma özgürlüğüne güçlü bir inanç duyarlar. Her türden dinsel özgürlüğün reddine mutlak biçimde karşı dururlar.

Dolayısıyla her bireyin kendi rahibi olma ya da bunu seçme hakkını savunurken, benzer şekilde kendi doktoru olma ya da kendi doktoru-

nu seçme hakkını da savunurlar. Teolojide tekel yoktur, tıpta tekel yoktur. Her yerde ve her zaman rekabet vardır; hem dinsel hem tıbbi öneriler kendi içlerinde başarılı ya da başarısızdırlar. Bu özgürlük prensibi de yalnızca tıpta değil hijyende de gözetilmelidir. Birey, yalnızca iyi olmak için ne yapacağına değil, iyi kalmak için ne yapacağına da kendi adına karar verebilir. Hiçbir dışsal güç ona ne yemesi, içmesi, giymesi ya da yapması gerektiğini dikte etmemelidir.

Anarşist şema da bireye dayatılacak herhangi bir ahlak kodu oluşturmaz. “Kendi işine bak” tek ahlaki koddur. Başka birinin işine karışmak bir suçtur ve tek suçtur ve bu anlamda buna uygun biçimde karşı konulabilir. Bu görüşe paralel biçimde, Anarşistler kusuru geçici olarak örtme girişimlerine kendi içinde suç olarak yaklaşırlar. Özgürlüğün ve bunun sonunda ortaya çıkan sosyal esenliğin tüm kusurlar için mutlak bir tedavi olduğuna inanırlar. Fakat ayyaşın, kumarbazın, hovardanın ve fahişenin bunlardan kendi özgür iradeleriyle vazgeçene dek hayatlarını yaşama hakkına saygı duyarlar.

Çocukların bakımı ve yetiştirilmesi söz konusu olduğunda Anarşistler ne Devlet Sosyalistlerinin benimsediği komünist yuvayı kurar ne de bugün yürürlükte olan komünist okul sistemini sürdürür. Hemşire ve öğretmen de doktor ve hatip gibi, gönüllü olarak seçilmeli ve hizmetlerinin bedeli patronları tarafından ödenmelidir. Ebeveyn hakları alınmamalı ve ebeveyn sorum-

lulukları başkalarına yüklenmemelidir. Cinsiyetlerin ilişkileri gibi oldukça hassas bir konuda dahi Anarşistler prensiplerinin uygulanmasından sakınmazlar. Her kadının ve erkeğin birbirlerini sevebilecekleri ya da sevecekleri kadar uzun ya da kısa süre sevmek haklarını kabul eder ve savunurlar. Onlara göre, yasal evlilik ve yasal boşanma eşit ölçüde anlamsızdır. İster kadın ister erkek olsun her bireyin kendi kendine yeteceği ve ister ayrı bir ev ister başkalarıyla paylaşılan bir evde odalar olsun, kendine ait bir yeri olacağı, bu ayrı bireyler arasındaki sevgi ilişkilerinin bireysel eğilimler ve sempatiler kadar çeşitli olacağı ve bu ilişkilerden doğan çocukların kendilerine ait olacak kadar büyüyene dek bütünüyle annelere ait olacağı zamanı gözetirler.

Anarşist sosyal idealin temel özellikleri bunlardır. Bu ideale ulaşmanın en iyi yöntemi konusunda büyük görüş farklılıkları vardır. Zaman sınırlılığı konunun bu yönünün burada işlenmesine olanak vermiyor. Ben yalnızca bunun, bütünüyle Devlet Sosyalistlerinin kendileri kadar despotik olan Anarşizmi (burada Archism yazılmış ama Anarchism olduğunu sanıyorum) savunurken kendilerini yanlış biçimde Anarşist olarak tanımlayan Komünistlerinkiyle oldukça tutarsız bir ideal olduğu gerçeğine dikkat çekeceğim. Yanı sıra bu, Prens Kropotkin tarafından, Mrs. Partingtons'un süpürgelerinin onları hapse mahkûm eden yargıcının geciktirdiği kadar az geliştirilebilecek bir idealdir; Chicago şehitlerinin ortak Sosyalizm gerekçesiyle,

darağaçlarındaki şanlı ölümleriyle, yaşamları boyunca Anarşizm adına devrimci bir özne olarak gücü ve yeni sosyal düzenin teminatı olarak otoriteyi talihsiz biçimde savunurken yaptıklarından çok daha fazla destekledikleri bir idealdir. Anarşistler hem amaç hem araç olarak özgürlüğe inanır ve buna karşı duran her şeye düşmandırlar.

Bu görevin hâlihazırda benim için parlak bir Fransız gazeteci ve tarihçi olan Ernest Lesigne tarafından bir dizi yeni antitez biçiminde yerine getirilmiş olduğunu görmeseydim, Sosyalizmin bütünüyle oldukça özlü olan bu yorumunu Anarşizm açısından özetlemeye girişmezdim; bu dersin bir sonucu olarak size bunu okumakla, oluşturma çabası içinde olduğum izlenimi derinleştirmeyi umuyorum.

İki tür Sosyalizm vardır.

Bunlardan biri komünistik, diğeri dayanışmacıdır.

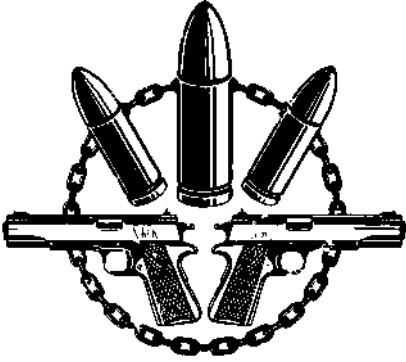
Biri diktatörce, diğeri özgürlükçüdür.

Biri metafiziksel, diğeri pozitiftir.

Biri dogmacı, diğeri bilimseldir.

Biri duygusal, diğeri yansıtıcıdır.

Biri yıkıcı, diğeri yapıcıdır.

Her ikisi de bugüne dek mümkün olan en büyük esenliğin izini sürer.

Biri herkes için mutluluk inşa etmeyi, diğerin herkesin kendi tarzında mutlu olmasına olanak sağlamayı amaçlar.

Biri Devleti kendine özgü bir toplum, tüm toplumun dışında ve üzerinde, özel hakları olan ve özel itaatler dayatabilen bir tür ilahi hakkın ürünü addeder; ikincisi Devleti genellikle diğerlerinden daha kötü yönetilen her birlik gibi bir birlik olarak kabul eder.

İlki Devletin egemenliğini beyan eder, ikincisi hiçbir türde egemen gücün varlığını kabul etmez.

Biri tüm tekellere Devlerin sahip olmasını ister; diğeri tüm tekellerin ilga edilmesini.

Biri yönetilen sınıfın yönetici sınıf olmasını is-

ter; diğeri tüm sınıfların ortadan kalkmasını.

Her ikisi de mevcut durumun sürdürülemeyeceğini beyan eder.

İlki devrimleri evrimlerin vazgeçilmez öznesi olarak kabul eder; ikincisi tek başına baskının evrimleri devrimlere dönüştürdüğünü öğretir.

İlkinin felaket inancı vardır.

İkincisi sosyal gelişimin bireysel çabaların esnekliğinden doğacağını bilir.

Her ikisi de yeni bir tarihsel döneme girmekte olduğumuzu anlar.

Biri emekçiler dışında hiçbir sınıf olmaması gerektiğine inanır.

Diğeri daha fazla emekçi olmamasını ister.

İlki her şeyi herkesten almak ister.

İkincisi her şeyi sahibinde bırakmak ister.

Biri herkesi kamulaştırmak ister.

Diğeri herkesin mülk sahibi olmasını ister.

İlki şöyle söyler: “Hükümetin istediğini yap.”

İkincisi şöyle söyler: “Kendi istediğin gibi yap.”

İlki despotlukla tehdit eder.

İkincisi özgürlük vaat eder.

İlki Devleti vatandaşın işçisi haline getirir.

Biri doğum sancılarının yeni bir dünyanın doğuşu için gerekli olacağını savunur.

Diğeri gerçek gelişimin hiç kimseye ıstırap çek-tirmeyeceğini beyan eder.

İlki sosyal savaşa güvenir.

Diğeri yalnızca barışın çalışmalarına inanır.

Biri hükmetmeye, düzenlemeye, yasalaştırmaya heveslenir.

Diğeri en düşük düzeyde kontrolün, düzenlemenin, yasamanın sağlanmasını amaçlar.

Birinin ardından tepkilerin en acımasızca olanı gelecektir.

Diğeri gelişime sınırsız ufuklar açar.

İlki başarısız, diğeri başarılı olacaktır.

Her ikisi de eşitliği arzular.

Biri çok yukarıda olan başları alçaltarak.

Diğeri çok aşağıda olan başları yükselterek.

Biri eşitliği ortak bir boyunduruk altında görür.

Diğeri eşitliği bütüncül bir özgürlük içinde gü-

venceye alacaktır.

Biri anlayışsız, diğeri anlayışlıdır.

Biri korkutur, diğeri güvence verir.

İlki herkesi yönlendirmek ister.

İkincisi herkesin kendini yönlendirmesine olanak sağlamak ister.

İlki herkesi desteklemek ister.

İkincisi herkesin kendi ayakları üzerinde durmasına olanak sağlamak ister.

Biri şöyle söyler:

Toprak Devletindir.

Maden Devletindir.

Araç Devletindir.

Ürün Devletindir.

Diğeri şöyle söyler:

Toprak çiftçininindir.

Maden madencinindir.

Araç işçininindir.

Ürün üreticininindir.

Yalnızca bu iki Sosyalizm vardır.

Biri Sosyalizmin çocukluğu diğeri yetişkinliğidir.

Biri şimdiden geçmiş, diğeri gelecektir.

Biri yerini diğerine bırakacaktır.

Bugün her birimiz bu iki Sosyalizmden ya birini ya da diğerini seçmeli ya da Sosyalist olmadığımızı itiraf etmeliyiz.

Lİberty 5.16, no. 120 (10 March 1888),
s. 2–3, 6.

Karl Marx: Bir Dostluk ve Düşmanlık

Karl Marx'ın ölümüyle emek davası en inançlı yoldaşlarından birini kaybetti. Liberty, belki de başka herkesten daha fazla, doğası ve doktrin gereği, mücadele etmek için yaşadığımız otorite prensibini temsil eden adamın ciddiyetine ve yürekten azmine samimi bir övgüyle bu kadarını söyler. Anarşizm onda en büyük düşmanını tanımıştır, bununla beraber her Anarşistin anısına saygı duyması gerekir. Bu harika adamın kariyeri üzerine derinlemesine düşündüğümüzde tuhaf biçimde karmaşık hayranlık ve tiksinti duyguları aynı şekilde içimizde uyanır. Bugünün iki temel devrim prensibine yönelik olarak, bütünüyle zıt bir tavrı vardı. Eşitlik aşkı yoğun olmakla birlikte özgürlükten duyduğu nefret daha az değildi. İlk sermayenin bednam yapısının ve görevinin bugüne dek yazıya dökülmüş olan en ustalıkla anlatımlarından birinde, ikincisi bireyin pratik imhasını içeren Devlet üstünlüğü ve sönümlemesinde ifade buluyordu. Birinin olağanüstü hizmeti diğerinin tarafgirliğinden doğan zararlı etkilerle neredeyse nötralize ediliyordu. Eşitlikçi Karl Marx'a en büyük saygıyı duyarız; otoriter Karl Marx'ı ise düşman olarak görmemiz gerekir. Liberty ilk sayısında bu kadarını söylemiştir ve fikrini değiştirmek için hiçbir neden görmez. Dürüst, güçlü bir adam, insancıl biri ve hayati önem taşıyan pek çok bilginin aktarıcısıydı, fakat oldukça hayati önem taşıyan politika ve ekonomi konularında sürekli olarak ve telafi edilemez biçimde yanılıyordu.

Dolayısıyla emek basınınca ve emek platformunda oldukça genel biçimde ele alınan anısının düşüncesizce, yersiz ve rastlantısal övgüsüne katılamayız. Ancak daha yüce olan diğer adamlara karşı adaletsiz ve nankörce bir tavır olmasaydı protesto etmeden geçebilirdik. Radikal bir ekonomistin Karl Marx için söylediği gibi, ölçüsüz öncelik iddiasının kendisinden üstün olanların çalışmasını gölgelemesine izin verilmemelidir. Marx onuruna düzenlenen büyük Cooper Birliği toplantısında oybirliğiyle kabul edilen kararlardan alınan bu iddiadan bir parça sunuyoruz: “Ekonomik sosyal bilim alanında, istatistiksel gerçekler ve siyasal ekonominin evrensel boyutta tanınan prensipleri üzerine kurulu mantık yürütme yoluyla kapitalist üretimin mutlak biçimde tüm endüstrinin küçük bir azınlığın ellerinde tekelleştirmesi ve yoğunlaşmasıyla sonuçlanması gerektiği, dolayısıyla işçi sınıfını emeklerinin meyvesinden mahrum bırakarak onları mutlak kölelik ve aşağılanmaya indirgeyeceğini kanıtlayan ilk kişiydi. Bu sözler dinleyiciye İngilizce olarak Philip Van Patten tarafından ve Almanca olarak değerli yoldaşımız Justus Schwab tarafından okunmuştu. Bu insanların Sosyalizm literatürüne bu beyanın yanlış olduğunu bilmeyecek kadar yabancı olmuş olması ve gönderme yapılan kapitalist üretimin eğilim ve sonucunun dünyaya Das Kapital’in yayınlanmasından önceki yirmi yıl boyunca defalarca, bir öğrenme zenginliği, bir mantık yürütme telkin gücü ve inceliği ve Karl Marx’ın

düşünemeyeceği bir tarzın heyecanıyla gösterilmiş olması mümkün müdür? P. J. Proudhon'un 1840 ve 1860 yılları arasında yayınlanan sayısız çalışmasında, bu dikkate değer gerçek, neredeyse her aşaması açığa çıkarılana kadar tekrar tekrar tersyüz edilmişti.

Karl Marx'ın geliştirdiği ekonomik kuram neydi? Bu kuramı yanlış biçimde ifade etmekle suçlanmamak adına, aşağıda Marx'ın düşüncesine sempati duyan seçkin bir Fransız Sosyalist olan Benoit Malon'un çizdiği takdire değer bir özeti sunuyoruz. Bunu alıntılamaaktaki özel amacımızın yanı sıra, bu kendi içinde gerektirdiği alana değer çünkü büyük oranda siyasal ekonominin gerçek prensiplerinin özlü ve kısa bir beyanıdır:

Bugüne kadar var olmuş tüm toplumların tek bir ortak özelliği vardır- sınıfların mücadelesi. Devrimler bu mücadelenin koşullarını değiştirmiş fakat baskılamamıştır. Burjuva, kendisi eski aristokrat düzenin ardından gelen feodalizmin yerini almış olsa da ve kölelik ve serflik işçi sınıfınca sürdürülmüş olsa da, durum şu iki ayırt edici özelliğini korumuştur- "alt sınıfın üstün sınıf tarafından acımasızca baskılanması ve birbirleriyle bu şekilde karşı karşıya gelen sınıfların açık ya da örtük, fakat ölümcül ve sürekli mücadelesi."

Burjuvanın, güç elde etmek için politik ve ekonomik özgürlüğü uyandırması gerekmiş-

tir. Çarpıttığı ikincisi özgürlük biçimi adına ve bilimsel ve endüstriyel gelişimin yardımıyla, üretimde devrim yapmış ve tüm zenginliğin, altında, temelde bu zenginliğin ayrı bir niceliği üzerine kurulu büyük bir emtia birikimi gibi görüldüğü kapitalist üretim sistemini başlatmıştır. Bir insan ihtiyacının tatminine yazgılı her şeyin bir fayda değeri vardır; bir emtia olarak değişim değeri vardır. Değişim değeri, işlevsel objelerin eşitliğine ve değiştirilebilirliğine hâkim olan niceliksel ilişkidir.

En seçkin ekonomistlerin, özellikle Ricardo'nun göstermiş olduğu gibi, bu niceliksel ilişki, bu değer ölçüsü çalışmaya harcanan zamandır. Elbette bu, ancak bir ortalama için gerekli olan ve ortalama bir beceriyle gerçekleştirilen emek oranına, mekanik hizmetlere ve günün normal endüstriyel koşullarında endüstriye işaret eder.

Dolayısıyla, herkesin emeği karşılığında, kendisinin ürettiklerine eşdeğer oranda kamu hizmetleri ve değiştirilebilir değerler alabilmesi gerekir gibi görünür.

Bununla beraber, durum böyle değildir. “Toplumun kutuplarından birinde zenginliğin birikmesi, ürününden sermayenin doğduğu sınıfın sefalet, bağımlılık ve ahlaki çöküntüsüyle uyum içindedir.”

Bu nasıl olur? Çünkü, bazen yasal ol-

makla birlikte gerçek olan bir dizi hırsızlık yoluyla, üretici güçler, devreye girdikleri kadar hızlı biçimde bu instrumentum regni sayesinde emeği kontrol altında tutan ve işçileri sömüren seçkin kişilerce onaylanmıştır.

Bugün, kapitalist olmaya yazgılı olan kişi önce markete parayla gider. Önce gereçler ve hammaddeler alır ve daha sonra, bunları işletmek için işçinin iş gücünü, tek değer kaynağını alır. Onları işe koyar. Tüm ürün, onu kendisine mal olandan daha fazla bir fiyata satan kapitalistin eline geçer. Artı değerden sermaye doğar; artı değerın niceliği ya da karşılığı ödenmeyen emek oranında artar. Dolayısıyla her sermaye, diğerinin artık emeğinin ya da ücretlerde karşılığı ödenmeyen emeğin bir birikimidir.

Bireyler bu münferit durumlara ilişkin olarak sorumlu tutulamaz; bu kapitalist toplumuzun sonucudur, çünkü tüm olaylar, tüm bireysel eylemler yavaş yavaş değiştirilebilen kaçınılmaz güçlerin sürecidir; “bir toplum anına hakim olan doğal yasanın yolunu keşfetmekte başarılı olduğunda, ne bunu bir sıçramayla söylebilir ne de doğal gelişiminin evrelerini yürürlükten kaldırmaya hükmedebilir. Fakat gebelik süresini kısaltabilir ve doğum acılarını azaltabilir.”

Dolayısıyla, bir toplumun eğilimlerine karşı koyamayız, ancak onları genel iyiye yönlendirebiliriz. Dolayısıyla kapitalist toplum karşı koyulmaz biçimde sermayeye odaklanmayı sür-

dürür.

Bu akımı durdurmaya girişmek çocukça olacaktır; atılması gereken adım, üretim ve tedavül güçlerinin kaçınılmaz tekelleşmesinden millileştirilmelerine geçiş yapmak ve bunu da işçi sınıflarının politik gücünün ele geçirilmesinden kaynaklanan bir dizi yasal önlemle gerçekleştirmektedir.

Bu sırada kötülük büyüyecektir. Ücretlerin yasası gereğince, makinenin kusursuzlaştırılmasıyla emeğin üretkenliğindeki artış, verimsiz sezonların sıklığını artırır ve emekçilerin talebini azaltarak ve arzını çoğaltarak yoksulluğu daha yaygın hale getirir.

Bu kolaylıkla anlaşılır.

Gerçek ya da hayali ihtiyaçlarla belirlenen ve düzenlenen ve on sekizinci yüzyıla kadar itibarlı olan fayda değerlerinin doğal üretimi için değişim değerlerinin ticari üretimi devreye sokulur- bu kuralı ya da ölçüsü olmayan, alıcının izini süren ve bu hızlı süreçte yalnızca dünya piyasaları bollukla tıkanığında duran bir üretimdir. Sonrasında bu üretime dahil olan yüzlerce milyon işçiden milyonlarcası işten çıkarılır ve mevkileri açlıkla düşürülür, bunların hepsi düzensiz üretimin yol açtığı aşırı bolluğun sonucudur.

Burjuvanın onayladığı yeni ekonomik güçler henüz gelişimlerini tamamlamamışlardır

ve daha şimdiden kapitalist üretimin burjuva kılıfı artık onları kapsayamayacak durumdadır. Nasıl küçük ölçekte demokrasi üretimi engellediği için şiddetli biçimde yıkıldıysa, geliştirdikleri üretimi engellemeye başlayan kapitalist ayrıcalıklar da kendi sıraları geldiğinde yıkılacaktır; çönlü üretim araçlarının yoğunlaşması ve emeğin sosyalleştirilmesi onları kapitalist zarflarıyla uyumsuz kılan bir noktaya erişmektedir.

Bu noktada işçi sınıfı da, burjuva gibi, sınıfları ortadan kaldırmak ve üretim ve tedavül güçlerini kapitalist feodalizmin tekelleştirdiği düzende sosyalleştirmek için politik güce sahip olacaktır.

Yukarıda alıntılanan hayranlık verici bir argümandır ve Liberty sanayinin millileşmesi ve politik gücün çalışan insanlarca varsayılmasına ilişkin birkaç cümleyi hariç tutarak tümünü onaylar; fakat Cooper Enstitüsü kararlarında Marx için öne sürülen iddianın doğrulanması için gerçek anlamda hiçbir şey yapmaz. Proudhon Marx'tan yıllar önce mantıksal zincirindeki her halkaya sahipti. Birbirini izleyen dışavurumlarda sınıf mücadelelerinin tarihsel sürekliliği için, burjuvanın özgürlük çağrısı, yanı sıra sadakatsizliği için, emeğin değerin kaynağı ve ölçüsü olduğu kuramı için, emekçi, ayrıcalıklı kapitalist bir parçasını ücretlerinden kesebildiğinden ürününü yeniden satın alamadığı için ve sermayenin tekelci yoğunlaşması süreci ve bunun korkunç sonuçları için yazılarına hacim, bölüm ve sayfa

kazandırmaya hazırız. Proudhon ve Marx arasındaki yaşamsal fark sundukları farklı çözümlerde bulunabilir. Marx üretim ve dağıtım güçlerini millileştirir, Proudhon ise bunları bireyselleştirir ve ilişkilendirirdi. Marx emekçileri politik ustalar haline getirir, Proudhon ise politik ustalığı bütünüyle ortadan kaldırırdı. Marx Devletin tüm sanayi ve iş hayatına mutlak biçimde hâkim olmasını sağlayarak tefeciliği ortadan kaldırır ve bunu maliyet prensibi üzerinden gerçekleştirirdi; Proudhon ise Devleti endüstriden ve iş hayatından bütünüyle kopararak ve her gayretli ve hak eden kişiye maliyetine kredi verecek bir özgür bankalar sistemi oluşturarak tefeciliği ortadan kaldırır ve üretim araçlarını herkesin erişimine açık hale getirirdi. Marx zorunlu çoğunluk kuralına inanıyordu, Proudhon gönüllülük prensibine. Kısaca Marx otoriterdi, Proudhon ise bir Özgürlük savunucusu.

Dolayısıyla isterseniz Marx'a Devlet Sosyalizminin babası deyin; fakat biz tüm Sosyalizm okullarının hemfikir olduğu ekonominin genel prensipleri üzerindeki hâkimiyetini tartışıyoruz. Elbette bu doktrinleri ilk sunanın kim olduğunun bilinmesi, elde edilebilecek en büyük sonuç değildir. Proudhon'un kendisinin de sorduğu gibi: "Şafağın söktüğünü ilk gören kişiyi övüyor muyuz?" Fakat herhangi bir ayrım yapılacaksa bu adil olmalıdır. Karl Marx onuruna gerçek anlamda söylenebilecek pek çok şey vardır. Dolayısıyla bununla yetinelim ve ondan daha büyük olanların hizmetlerini inkâr ederek,

küçümseyerek ya da göz ardı ederek ihtişamını arttırma çabası içine girmeyelim.

Birkaç Risale

19 Şubat 1907

Kendilerinden vazgeçen zengin ve yoksullara ilişkin cümle söz konusu olduğunda, bunun yanlış biçimde tercüme edilmesinden sorumlu olan kişi bendim. Fakat şimdi sayenizde anlamını bildiğimden, aynı zamanda hem sizin hem de Byington'ın dikkat çekici biçimde bu anlamı ifade etmekte başarısız olduğunuzu da biliyorum. Ancak Stirner'in neden böyle bir şey söylediğini anlamıyorum. Kitabın tüm amacının kendinden vazgeçmenin hiç kimseye fayda sağlamayacağını göstermek olduğunu sanıyordum.

Şimdi şu şekilde yorumluyorum (ve şayet haksızsam tek seferde düzeltilmeliyim): “Yoksullar avantajlı biçimde benzer bir yol izleyebilecekken neden zenginler postlarını bıraksın ve kendilerinden vazgeçsin?”

Seni (önümüzdeki Cumartesi akşamı) gördüğümde neden kitap için üçüncü bir ücrete sahip olmanın akıllıca olmayacağını düşünüyorum.

Kitabın “iyi” bir kitap olmayacağını üzülerek söylüyorum. Ortalama bir düzeyde olacak. Ortak çabalarımız sayesinde önemli redaksiyon özellikleri iyi durumda olacak. Fakat

locking up-for ?? (son düzelti??)un ne Tuttles'da ne de Winthrop'ta gerçekten iyi yapılmamış olduğunu biliyorum. Pek çok sayfada satırlar biraz deforme olmuş durumda. Bu hata hem sürekli hem az olduğunda, buna karşı koymak güç. Fakat genel etki oldukça kötü. Tüm iş (A1 olan) ciltçinin elinde güvende olduğunda, derin bir nefes alacağım.

Saygılarımla,

Benj R. Tucker

Villa "a Lujerneta"

Pont Ste Devote

Monako Prensliği

11 Nisan, 1936

Amerikan Sosyoloji Dergisi Editörü'ne:

Chicago Üniversitesi

Chicago, Ill.

Bayım:

1936 Ocak sayınızda hakkımda yazmış olduğunuz gerçek dışı şeyler göz önünde bulundurulursa, size bireysel olarak hitap etmemi istemeyeceğinizden pek kuşku duymuyorum. Fakat

her kim olursanız olun, sorumluluktan kaçmanıza izin vermeyeceğim, çünkü yazarın ne yaptığını bildiğini, dolayısıyla kasıtlı olarak yazdığını biliyorum. Şayet serinkanlı tarafsızlık havası sizi aldattıysa talihsizsiniz, fakat suçsuz değilsiniz; yanı sıra her durumda gerçek anlamda zarar gören taraf benim.

Konuyla ilgilenmekte geciktiysem, özrüm, yazarın bana gönderme yüz­süz­lü­ğünü yaptığı kopyada adresinizin bulunmaması ve uzaklıktan ötürü bu bilgiye yavaş ulaşmış olmamdır. Sonunda uzakta yaşayan bir arkadaş bana Amerikan Sosyoloji Derginizin Ocak sayısını ilet­ti.

Alıntılayacağım bölüm şu şekilde:

“Felsefi anarşizmin Proudhon’un yazılarının etkisiyle benim ileri sürdüğüm Amerika’ya ilişkin bir olgu olduğu” doğru değil. Bu fikri felsefi anarşizm adı altında duymadan önce edinmiş, ilk olarak Proudhon’u anlamayarak ondan nefret eden Josiah Warren’dan duymuştum. Sonrasında, aslen kendisini bilmeden görüşlerinin savunucusu olmakla beraber, Proudhon hakkında bir şeyler öğrendim. Ona dair ilk gerçek bilgiyi, onu Paris’te tanımış Amerikalı bir mürit olan Wm. B. Greene’den edindim.

“Liberty dergisini 1882 yılında kurmuş olduğum doğru değil. İlk sayıda 6 Ağustos, 1881 tarihi yazılı.

“Bir pasifist olduğum ve hiçbir zorunluluğun olmaması gerektiğini savunduğum” doğru değil. Tüm istilacıları beni rahat bırakmaya ikna etmeye inanıyordum.

Tüm zorlamaların ahlak dışı olduğunu düşündüğüm doğru değil.

Bedford’un yerlisi olma anlamında “Yeni Bedford”lu olduğum doğru değil. Dartmouth, Massachusetts doğumluyum. Yeni Bedford sadece yaşadığım çok sayıda yerden biri.

Bir bankacının oğlu olduğum doğru değil. Babam balina avcılığı yapan bir teçhizatçı, sonrasında ise bir toptancı ve perakendeci idi. Mevduat sahibi olma ve belki bazen borç alma dışında bankacılıkla hiçbir ilgisi yoktu.

“İnşaat mühendisliğinin mesleğim olmasını planladığım” doğru değil. Ebeveynlerimin de bu tür bir planı olmadı. Bu türden bir fikir bir kez olsun aklımdan geçmedi.

“Boston Teknik Okulu’na gittiğim” doğru değil. Aslında bu okulu daha önce duymadım bile. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’ne gittim, fakat üç yıl boyunca- yalnızca iki değil.

“Oyunlara ya da konserlere nadiren gittiğim” doğru değil. Gerçek anlamda yüzlercesine gittim. Pek çok durumda, onlara profesyonel eleştirmen olarak bile katıldım.

Liberty'yi 1910 yılına kadar yayınlamayı sürdürdüğüm doğru değil. Son sayıda Şubat 1908 tarihi yazılıydı ve toplam sayısı 403 idi.

“Basit yaşama gerçeğini tecrübe ettiğim” tam olarak doğru değil. Her zaman keyfine düşkün biri, hatta bütçem elverdiğince, bazen de elvermediği ölçüde gurme oldum.

“Olduysa da birkaç tane yakın arkadaşım olduğu” ya da “tüm kişisel ilişkilerimde ketum, soğuk ve uzak olduğum” tam olarak doğru değil. Burada, yanlış imalar “olduysa da” ya da “tüm” sözcükleriyle yapılıyor.

“Kötü bir konuşmacı” olduğum mutlak biçimde doğru değil. Sözcüklerin nitelendirilmesi gerek. Doğaçlama yapan bir konuşmacı olarak gerçekten de acınası derecede başarısızım. Fakat elimde yazı olduğunda aktarımım kusursuz oluyor. Bu beyanın doğruluğuna ilişkin ikna edici kanıtlar sunabilirim.

Boston Globe’la bağlantım sırasında “görevlerimin yeniden yazma ve haberlerin yeniden yazılması ve yayına hazırlanmasıyla sınırlı olduğu” doğru değil. Aslında pek çok durumda gece 23.00 ve sabah 04.00 saatleri arasında idarehânen basın odasına bütünüyle tüm kurumun emri altındaydım. Ancak kendi inançlarımla tutarlı olmayan herhangi bir özgün konu hakkında hiçbir zaman yazmamış olduğum doğru.

Globe'un yayıncısının felsefi anarşizmden korkmadığı doğru değil. Bilinen makalem "Devlet Sosyalizmi ve Anarşizm" onun emri altında yazılmış olmasına rağmen, benim için oldukça talihli olan biçimde, bu makaleyi korkudan anında reddetmişti.

Ama yeter! Geriye yalnızca bugün salt gözlemci rolünde gösteri yapan Victor Yarros'un yıllar boyunca anarşist propagandanın oldukça aktif bir katılımcısı olduğu gerçeği kalıyor- bugün gizlemeye dikkat ettiği bir gerçek. Bir zamanlar ona hayranlık duyardım; artık gözümünden düştü. Bana göre okurlarınız bu gerçeği bilmeli.

Saygılarımla,

Benjamin R. Tucker

Hamiş: Suçlamalarımın birini es geçtiğimi gördüm. Stirner'in ünlü kitabı "Der Einzige und sein Eigentum"a John Henry Mackay tarafından dahil edildiğim doğru değil. Bu kitabı ilk defa yalnızca bir kez tanıştığım ve adını unuttuğum bir adamdan duydum. Viyana'da öğrenim görmüş bir Amerikalıydı. Anlatımı ilgimi çekti ve hemen kitabın bir baskısını ısmarladım. Kendim Almanca okumadığımdan, kitabı Galveston News'ün başyazarı Dr James L. Walker'a gönderdim. Daha sonra onun görüşleriyle Stirner'in görüşlerinin neredeyse tam olarak örtüştüğü ortaya çıktı; Walker kitabı okuduktan

sonra Liberty sayfalarında şiddetli bir tartışma başladı ve en çok değer verdiğim iş arkadaşlarımdan bazılarını kaybettim. Tüm bunlar John Henry Mackay ile ilk iletişimlerimden aylarca önce gerçekleşti. Fakat, Mackay'ın Stirner'in ünlü kitabıyla ilk tanışmasını Liberty'ye borçlu olmadığının doğru olduğuna inanıyorum.

B.R.T.

Özgün metne iliştilen not:

“Herkes 40 yaşında ölmeli” diye yazıyordu Victor Yarros 22 yaşındayken. Onun özrü buydu.

B.R.T.

“Two Worlds” Yayıncılığa mektup

c/o Carlone. 8, ave de Verdun

Nice (A-M) France

Şubat 25, 1927

Bay Samuel Roth,

Two Worlds Yayıncılık:

Bayım:

Amerika'da yaşayan bir arkadaşım bana “The

Two Worlds Monthly”nin “A Chambermaid’s Diary” çevirimini ilk bölümünü içeren bir kopyasını gönderdi. Çevirimini yayınlanması oldukça uygun, fakat bunun çevirmen olarak ismim geçmeden yapılması mutlak biçimde uygunsuz. Aslen bu türden bir eylem kibrin ötesinde bir uygunsuzluk. Örneği oluşturan yakın zamanda ayrılan Mali ve Liverwrong. Belki siz de bunun bir yan ürünüsünüz. Yalnızca ayrılarak çoğalma gerçeği, sizin de dahil olduğunuz açıkça görülen hayvanlar aleminin en alt tabakasındaki tek hücreliler düzeninin karakteristik bir özelliği. Bu yaratıkların her biri, en küçük bir bireysellik olmaksızın bir jel hücresi içeriyor, yani tam olarak komşularına benziyorlar. Bu düzen Amerika’da tiksindirici bir hızla çoğalıyor gibi görünüyor.

Kendi adıma bu protestonun ismimin sizinle ilişkili olarak yayınlanması arzumun bir göstergesi olarak algılanmaması gerektiğini ekleyebilirim. Haşa!

Benjamin R. Tucker